

XXV. KGYTK 2026

Mit tehetünk a gyöngybaglyok védelme érdekében?

Készítette: Mikolás Lőrinc

5. osztályos tanuló

Zalabéri Általános Iskola
8798 Hunyadi János utca 2.

Felkészítő pedagógus: Papp Katalin
pappakatalin1110@gmail.com

Ismeretterjesztő kategória
Természettudományi szekció

Tartalom

1. Bevezető	3
1.1. Bemutatkozás és a témaválasztás indoklása	3
1.2. Kutatómunkám folyamata	3
1.2.1. Tudománytani besorolás.....	3
1.2.2. Kérdések megfogalmazása	3
1.2.3. Információgyűjtés	3
2. Amit a gyöngybagolyról a forrásokból megtudtam.....	4
2.1. Rendszertani besorolása	4
2.2. Elterjedése, élőhelye.....	4
2.3. Jelentősége	4
2.4. Faji bélyegek.....	5
2.5. Táplálkozása.....	5
2.6. Költsége.....	5
2.7. Veszélyeztető tényezők.....	6
2.8. Az állomány védelmére alkalmazott módszerek.....	6
3. Személyes tapasztalatok.....	7
3.1. Látogatás a Gyöngybagolyvédelmi Alapítványnál	7
3.2. Interjú dr. Klein Ákos ügyvezető igazgatóval	7
4. Összegzés	9
6. Felhasznált források	10
6.1. Nyomtatott források.....	10
6.2. Elektronikus források.....	10
7. Képek jegyzéke	10

1. Bevezető

1.1. Bemutakozás és a témaválasztás indoklása

Mikolás Lőrinc vagyok, a Zalabéri Általános Iskola 5. osztályában tanulok. Harmadik alkalommal veszek részt a KGYTK versenyen. Állatorvos szeretnék lenni. Előző tanévben az óriáspandáról, a WWF emblémaállatáról végeztem kutatómunkát. Ősszel a könyvtárban részt vettem a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány ügyvezető igazgatójának előadásán. Ekkor kaptam kedvet, hogy közelebbről tanulmányozzam ezt a veszélyeztetett madárfajt.

1.2. Kutatómunkám folyamata

1.2.1. Tudománytani besorolás

Témámat *A tudomány térképe* című mű alapján az élettudomány (biológia) főághoz, az állatbiológia ághoz, azon belül az ornitológiához (madártanhoz) soroltam be.¹

1.2.2. Kérdések megfogalmazása

- Milyen jellemzői vannak ennek a madárfajnak?
- Miért fontos számunkra a gyöngybagoly védelme?
- Hogyan védhetjük a gyöngybaglyok költőhelyét?
- Milyen tevékenységeket végez a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány?
- Mivel segíthetjük az alapítvány munkáját?

1.2.3. Információgyűjtés

Kezdetben internetes forrásokból gyűjtöttem információkat a madárról: a Magyar Madártani Egyesület és a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány honlapjáról és különböző folyóiratok cikkeiből. Vázlatot készítettem, forrásaimat kijegyzeteltem. A jegyzeteket a vázlatpontokhoz illesztettem, majd a szöveghez illusztrációkat választottam.

Felvettem a kapcsolatot a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvánnyal, és családommal ellátogattam orosztunyi központjukba. Riportot készítettem az alapítvány ügyvezető igazgatójával, dr. Klein Ákossal, és bekapcsolódtam az önkéntes napon végzett munkába.

¹ Schranz András szerk. (1995). *A tudomány térképe*. Keraban Kiadó. 35. o.

2. Amit a gyöngybagolyról a forrásokból megtudtam

2.1. Rendszertani besorolása

A gyöngybagoly (*Tyto alba*) a madarak osztályának bagolyalakúak (Strigiformes) rendjébe és a gyöngybagolyfélék (Tytonidae) családjába, a *Tyto* nembe tartozik.² Más neveken is ismert: pl. aranybagoly, fehérbagoly, templombagoly, sziszegő bagoly stb.³

2.2. Elterjedése, élőhelye

A gyöngybagoly alfajainak számát különböző kutatók 10 és 34 között határozzák meg.⁴ E madarakat minden földrészen megtalálhatjuk. Eltérhetnek egymástól színben, testarányokban és színezetben. Elterjedésüket korlátozzák a szélsőséges csapadék- és hőmérsékleti viszonyok. A madár melegkedvelő. Európa nagy részén megtalálható. Leginkább a változatos növényzetű dombságokat kedveli. Hazánkban legtöbb egyed a Dél-Dunántúlon található: Tolna, Baranya és Somogy vármegyében. Két alfaj él nálunk: a *Tyto alba alba*, a fehér mellű és a *Tyto alba guttata*, a vörös mellű gyöngybagoly. Megjelennek a kettő keveredéséből származó egyedek is.⁵

1. kép: Két különböző alfaj bélyegeit mutató gyöngybagoly fiókák

Európai állománya csökken vagy stagnál. Itt található a világállomány 5 %-a, 111 000 – 230 000 pár. Magyarországon kb. 1000 pár él.⁶ Veszélyeztetett faj, eszmei értéke 100 000 forint. Főleg templomtornyokban, padlásokon, állattartó telepeken költ, de elfoglalja a mesterséges költőládákat is.⁷

2.3. Jelentősége

A gyöngybagoly kultúrakövető faj, kötődik az ember által alakított környezethez. Vegyszermentes segítséget nyújt számunkra a mezőgazdasági kártevők elleni védekezésben. A szakemberek megfigyelései és számításai szerint a fiókák kikelésüktől önállósodásukig (két

² <https://www.europamadarai.hu/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 25. 15:20

³ <https://www.haziallat.hu/madar/dismadarak/gyongybagoly-tyto-alba/4178/> Letöltve: 2026. 01. 25. 14:30

⁴ <https://www.turistamagazin.hu/hir/gyongybagoly-az-ejjeli-orszem> Letöltve: 2026. 01. 25. 14:40

⁵ <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30

⁶ <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30

⁷ <https://mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-tytalb> Letöltve: 2026. 01. 25. 16:30

hónap alatt) körülbelül 100 kg mezei pockot fogyasztanak el. Télen a költőterületek közelében maradó madarak előre tizedelik a következő évi vetések kártevőit.⁸

2.4. Faji bélyegek

A gyöngybagoly testhossza 33-39 cm, szárnyhossza 30 cm körüli. Szárnyfesztávolsága: 100-124 cm közötti. Alapszíne fehértől a rozsdavörösig változik, háta hamuszürke. Írisze sötét, majdnem fekete. Szemei előre néznek egy pontba, ezért fejét kell oldalra fordítania, hogy más irányban is láthasson. Csőre szürkés. Arcfátyla szív alakú, fehér vagy krémszínű. Mellének színe fehér vagy a rozsdavörösig sötétedő, rajta 1-3 mm-es fekete pöttyökkel. Testoldala, tarkója hamuszürke, gyöngyös mintázattal. Farktolla alul fehér, felül rozsdaszínű, rajta 4-5 sötét keresztcsáv látható.⁹

2. kép: Repülő gyöngybagoly

Az arcfátyol hangbefogó tollakból áll, amelyek egy nagy fülkagyló szerepét töltik be. A madárnak kiálló tollfüle nincs, csak fülnyílásai a fej két oldalán. Belső füle a legfinomabb hangokat is érzékeli.¹⁰

Hangja nem huhogó, inkább sziszegéshez vagy horkantáshoz hasonló. Majdnem nesztelenül repül, látása nagyon jó. Éjjel is gyorsan észreveszi a prédát. Meg tudja jegyezni zsákmánya jellemző hangját, így könnyen azonosítja annak tartózkodási helyét.¹¹

2.5. Táplálkozása

A madár 500-1200 méter sugarú körben gyűjti eleségét. A köpetvizsgálatok alapján látható, hogy tápláléka változatos. Nagyobb mennyiségben mezei pockot, cickányokat, egereket, házi verebet fogyaszt, de a köpetanyagban alacsonyabb arányban található denevér, hüllő és kétéltű (pl. ásóbéka) is. Napi zsákmányának össztömege 150 gramm körüli.¹²

2.6. Költése

A gyöngybagoly április és augusztus között költ. Előfordulhat évente két költés is. A tojások száma általában 4-7. A madár fészket nem épít, az a köpetekből és táplálékmaradványokból alakul ki. A tojásokat a nőstény kb. kétnaponta rakja le, ezért a kikelt fiókák nagysága is eltérő.

⁸ <https://magyarmezogazdasag.hu/2024/04/08/ejjeli-napszamosok-a-gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 25. 14:10

⁹ <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30

¹⁰ Dolder, Ursula – Dolder, Willi (1997). *Ezerarcú állatvilág*. Aquila

¹¹ <https://www.haziallat.hu/madar/diszmadarak/gyongybagoly-tyto-alba/4178/> Letöltve: 2026. 01. 25. 14:30

¹² <https://www.europamadarai.hu/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 25. 15:20

A fiókák nagyjából egy hónap múlva kelnek ki. Az élelmet a hím hordja, az utódokat a tojó eteti. A fiókák két hónaposan már repülnek, és három hónaposan egészen önállóak.¹³

2.7. Veszélyeztető tényezők

A gyöngybagoly hazai állományát a téli hideg, az éhezés, a természetes ragadozók és a természetes betegségek önmagukban nem veszélyeztetik. A madár evolúciós alkalmazkodása ellensúlyozza a téli állományvesztéseket. Például több tojást rak, kétszer költ. Ám az emberi hatások károsan befolyásolhatják a regenerációt. Magyarországon leggyakrabban az élőhelyvesztés, a költőhelyek megfogyatkozása, az útmenti elütések, az áramütések és a mérgezések veszélyeztetik az állományt.¹⁴

2.8. Az állomány védelmére alkalmazott módszerek

A gyöngybagoly költését elősegíthetjük mesterséges költőhelyek kialakításával. Az alábbiakban négy módszert szeretnék bemutatni.

A toronytér-elválasztásos módszer lényege, hogy a harangok feletti süvegteret leválasztják. A bádog szerelőablakon berepülőnyílást készítenek. Előnye, hogy a fiókák nem esnek le, a harang nem szennyeződik, hátránya, hogy munka- és anyagigényes.

Az épület teljes megnyitása esetén a fiókák biztonsága érdekében belső költőládát vagy költősarkot alakítanak ki. Problémát okozhat a sok bagolyürülék és a galambok berepülése.

Költőládákat bel- és kültéren is használnak. Ha a templomtorony zsalugáteres ablaka mögé szerelik, akkor a költőládán keresztül más állat nem jut be a toronyba. A kültéri költőládát egy lekérgezett keményfaoszlopra teszik fel, kb. 3-4 méter magasra. Az oszlopra a földtől két méter magasan felszerelnek egy kb. egy méter hosszú gallért a szörmés ragadozók ellen. Az oszlop bárhová kihelyezhető, ahol van elegendő táplálék. Hátránya, hogy drága, munkaigényes és laza talajon nem alkalmazható.¹⁵

3. kép: Templomtoronyba elhelyezett költőláda

¹³ <https://www.europamadarai.hu/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 25. 15:20

¹⁴ <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30

¹⁵ <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30

3. Személyes tapasztalatok

3.1. Látogatás a Gyöngybagolyvédelmi Alapítványnál

2026. március 7-én reggel családommal Orosztonyba utaztam az alapítvány önkéntes napjára. Az ügyvezető igazgató, dr. Kélin Ákos fogadott bennünket, és körbevezetett a telepen. A főépületben különböző bagolycsontvázakat, kitömött gyöngybaglyokat és ajándéktárgyakat (pólók, prospektusok, hűmágnesek) láttam. Innen a baglyokhoz mentünk. Három gyöngybaglyot, három macskabaglyot és még három másik madarat tartanak jelenleg a telepen.

4. kép: A Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány logója

Ezután elkészítettem a riportot dr. Klein Ákossal. Először feltettem néhány olyan kérdést a gyöngybaglyokkal kapcsolatban, amelyekre az információgyűjtés során nem találtam választ. Ezután az alapítvány éves tevékenységéről, tagjainak számáról, a látogatott költőhelyekről, a rövid és hosszútávú célokról érdeklődtem. Megtudtam, mit tehetne a társadalom, és miben segíthetnének civil szervezetek a gyöngybaglyok védelmében.

Az interjú után megkérdeztem, hogy miben segíthetünk. Az önkéntes napon költőládák készítése volt a feladat gyöngybaglyok és kuvikok részére. Körülbelül tízen vettünk részt a munkában. Egy műhelyben néhányan a ládák alapanyagát fűrészelték. Mi Ákos bácsival és a szüleimmel a költőládákat festettük. Ezután kitisztítottam a madarak etetőtálait. Délben vendégül láttak bennünket ebédre, és hazainduláskor kaptam néhány ajándéktárgyat.

5. kép: Munka közben az önkéntes napon

3.2. Interjú dr. Klein Ákos ügyvezető igazgatóval

1. Hogyan határozhatjuk meg a gyöngybagoly nemét és a korát?

A nemüket nagyon nehéz meghatározni, a lebiztosabban laboratóriumi körülmények között, az örökítő anyag elemzésével határozható meg. A tojó egy kissé nagyobb a hímnél és a „pöttyözöttségénél”, színezetnél van egy kis különbség, ami azonban nem mindig látható. Koruk a tollazat alapján határozható meg, más-más életkorra más-más tollazat jellemző.

2. Mivel etetik a gyöngybaglyokat a telepen?

Fogságban állatkerti eledelt kapnak, ez általában ipari keltetőkből származó elhullott naposcsibe. Néha laboratóriumokból egerek is beszerezhetőek.

3. Hogyan gondozzák a telepen lévő sérült gyöngybaglyokat?

A nálunk lévő madarak általában olyanok, akik életük végéig a telepen maradnak, mert a szabadba nem lehet visszaengedni őket. Ők nagyobb kezelést nem igényelnek. Az olyan madarat, ami nagyobb állatorvosi segítséget igényel a székesfehérvári állatkorházba szállítjuk. Kisebb „baleseteket”, pl. beleragad a szárny az egércsapdába, azt itt helyben is meg tudjuk oldani.

4. Hogyan zajlik egy sérült bagoly mentése, rehabilitációja?

Ahány eset annyiféle. Szárny vagy lábtörés esetén (ezek a leggyakoribbak, mivel a legtöbb balesetet az autók okozzák) állatorvosi műtőben megműtik. Általában fém szeggel összetűzik, amit pár hét után eltávolítanak. Egérragasztóval történő baleset esetén a tollazatot le kell vágni, de előfordul ki is kell tépni a tollazatot. Ekkor a madarat egy évig itt kell tartani, amíg az új tollazat kinő.

5. Hányan dolgoznak jelenleg az alapítványban?

Főállásban 1 fő, mellékállásban 2 fő, ezen kívül vannak heti 1-2 alkalommal alkalmi munkások (3 fő).

6. Melyik hónapokban mi a fő feladat éves szinten?

Fő feladatunk az állomány felmérése. Ezt május végétől augusztusig végezzük. Ilyenkor a templomtornyokat végignézzük, felkeressük a kihelyezett oszlopládákat. Zala vármegyében kb. 120 ismert költőhely van. Ezen kívül a ládakészítéssel, karbantartással, a telep vezetésével foglalkozunk.

7. Mi a legnagyobb kihívást jelentő feladat most?

Ügyvezetőként számomra a legnehezebb feladat olyan kollégákat találni, akik segítenek a munkában. Sajnos ennél nehezebb, hogy számukra bért tudjunk előteremtetni. Szakmai szempontból az emberek jóindulatának megnyerése. Gondolok itt arra, hogy hagyjuk a madarakat a templomtornyokban nyugodtan költeni, hiszen nekik ez a régi, hagyományos költőhely.

8. Milyen eredményeket értek el eddig a gyöngybaglyok védelmében 1997-től?

A 19 vármegyéből 11-ben komoly felmérést tudtunk csinálni, azért, hogy legyen egy országos adat a gyöngybaglyokról. Meghonosítottuk Magyarországon az oszlopládás módszert. Koordináljuk az országban a gyöngybagolyvédelmet.

9. Mekkora körzetben mentik a gyöngybaglyokat?

A gyöngybagoly védelmet Nyugat-Dunántúlon végezzük.

10. Mely településeken vannak az Alapítvány által ellenőrzött költőhelyek? Milyen gyakran ellenőrzik azokat?

A ti lakóhelyetek közelében Batykon, Pakodon, Zalaszentgróton, Kehidakustányban. Zalabéren nincs, mert az ottani templomban denevérek élnek. Évente legalább egy alkalommal ellenőrizzük őket.

11. Az állomány védelmére alkalmazott módszerek közül melyiket használják leggyakrabban? Egyértelműen a költőládás módszert. A toronytérrelválasztás kevés helyen kivitelezhető. Drága és nem nagyon engedik meg a templomkezelők.

12. Van-e hátránya a templomtoronyba helyezett költőládás módszernek? Mi az?

Mivel a költőládák nagyon magasan vannak, gyakran előfordul, hogy a fiókák lepottyannak, mivel nincs lehetőségük gyakorolni a repülést. Ha a templom egész tornyát kihasználhatják a fiókák, akkor ott tudnak a gerendák között gyakorolni.

13. Mik a hosszú távú célok?

Ne legyen szükség az Alapítvány működésére. Az ember és a madárvilág egyensúlyának megtalálása.

14. Mit tehetne a társadalom jobban a baglyok védelmében?

A legfontosabb szerintem, hogy Magyarországon le kellene állni az autópálya építésekkel, ami hihetetlen károkat okoz a vadvilágban. Évente több millió elütött madarat, hüllőt, kétélűt, sünt jelent. Ekkora mértékű pusztítást a természetvédelmi intézkedések már nem tudnak enyhíteni.

15. Hogyan tudnának a civilek segíteni még az adományozáson és az önkéntes munkán kívül? Igazából bárki létesíthet költőládát. Ezen kívül az emberek segíthetnének meggyőzni a vallási vezetőket, döntéshozókat, hogy a költőláda maradjon a templomban. Ha a galambokat megtűrik, akkor egy-egy bagolypárnak is lehet helye.

4. Összegzés

Kutatásom kezdetén a szakirodalomban tájékozódtam a gyöngybagoly jellemzőiről, majd egy riport és személyes megfigyelés által is kiegészítettem az információkat. A dolgozatom bevezetőjében feltett kérdésekre választ kaptam, de munkám során egyre több kérdés fogalmazódott meg bennem. Az önkéntes napon egy kicsit bekapcsolódhattam a Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány munkájába. Sokáig vártam a személyes találkozásra, hiszen a központ télen zárva tartott. Szívesen dolgoznék még az alapítvány munkatársaival, mert tudom, hogy kevés az önkéntes. A fő feladatot, az állomány felmérését május és augusztus között végzik. A lakóhelyem közelében lévő költőhelyeket szívesen megnézném nyáron, az

éves ellenőrzésük alkalmával. A kutatómunka nagyon fellelkesített a gyöngybaglyok védelme iránt. Az interjúban elhangzott, hogy fő cél az ember és a madárvilág egyensúlyának megtalálása, és ebben sokat segíthetne az emberek odafigyelése is.

6. Felhasznált források

6.1. Nyomtatott források

- Dolder, Ursula – Dolder, Willi (1997). *Ezerarcú állatvilág*. Aquila
- Schranz András szerk. (1995). *A tudomány térképe*. Keraban Kiadó

6.2. Elektronikus források

- <https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 24. 14:30
- <https://magyarmezogazdasag.hu/2024/04/08/ejjeli-napszamosok-a-gyongybagoly/>
Letöltve: 2026. 01. 25. 14:10
- <https://mme.hu/magyarorszagmadarai/madaradatbazis-tytalb> Letöltve: 2026. 01. 25. 16:30
- <https://www.europamadarai.hu/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 25. 15:20
- <https://www.haziallat.hu/madar/dizsmadarak/gyongybagoly-tyto-alba/4178/>
Letöltve: 2026. 01. 25. 14:30
- <https://www.turistamagazin.hu/hir/gyongybagoly-az-ejjeli-orszem>
Letöltve: 2026. 01. 25. 14:40

7. Képek jegyzéke

- címlapon: A Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány önkéntes napján - saját felvétel
- 1. kép: Két különböző alfaj bélyegeit mutató gyöngybagoly fiókák
<https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 31. 14:40
- 2. kép: Repülő gyöngybagoly
<https://www.europamadarai.hu/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 31. 14:50
- 3. kép: Templomtoronyban elhelyezett költőláda
<https://gyongybagoly.hu/wp-content/uploads/2024/01/koltes2-1536x543.jpg>
Letöltve: 2026. 01. 31. 15:20
- 4. kép: A Gyöngybagolyvédelmi Alapítvány logója
<https://gyongybagoly.hu/baglyok/gyongybagoly/> Letöltve: 2026. 01. 31. 14:20
- 5. kép: Munka közben az önkéntes napon - saját felvétel